

Tabell 2.4 Hovedtall for petroleumsvirksomheten

	2020	2021	2022	Virkning av en endring i oljeprisen på 10 kroner i 2022 på kontantstrøm i 2022
<i>Forutsetninger:</i>				
Råoljepris, kroner fat.....	407	568	559	
Råoljepris, 2022-kroner per fat.....	432	584	559	
Råoljepris, 2022-USD per fat	46	70	67	
Gasspris, 2022-kroner per Sm ³	1,20	2,35	1,90	
Gasspris, 2022-USD per MMBtu	3,37	7,42	6,05	
Produksjon, mill. Sm ³ o.e				
– Råolje, kondensat og NGL.....	116	120	127	
– Naturgass.....	112	108	112	
<i>Mrd. kroner:</i>				
Betalte skatter og avgifter	35	59	168	2,8
Netto inntekt SDØE	56	117	96	1,8
Statens netto kontantstrøm	107	184	277	4,7

¹ I virkningsberegningen er det lagt til grunn at gassprisen endres prosentvis like mye som oljeprisen, men med et tidsetterslep slik at halvparten av endringen skjer året etter.

Kilder: Statistisk sentralbyrå, Olje- og energidepartementet, Oljedirektoratet og Finansdepartementet.

3 pst. Statens del av formuen, definert som nåverdien av statens netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten, anslås til i underkant av 3 200 mrd. 2022-kroner. Det gir grunnlag for en permanentinntekt på vel 112 mrd. kroner per år utover avkastningen på kapitalen som allerede er opptjent i Statens pensjonsfond utland.

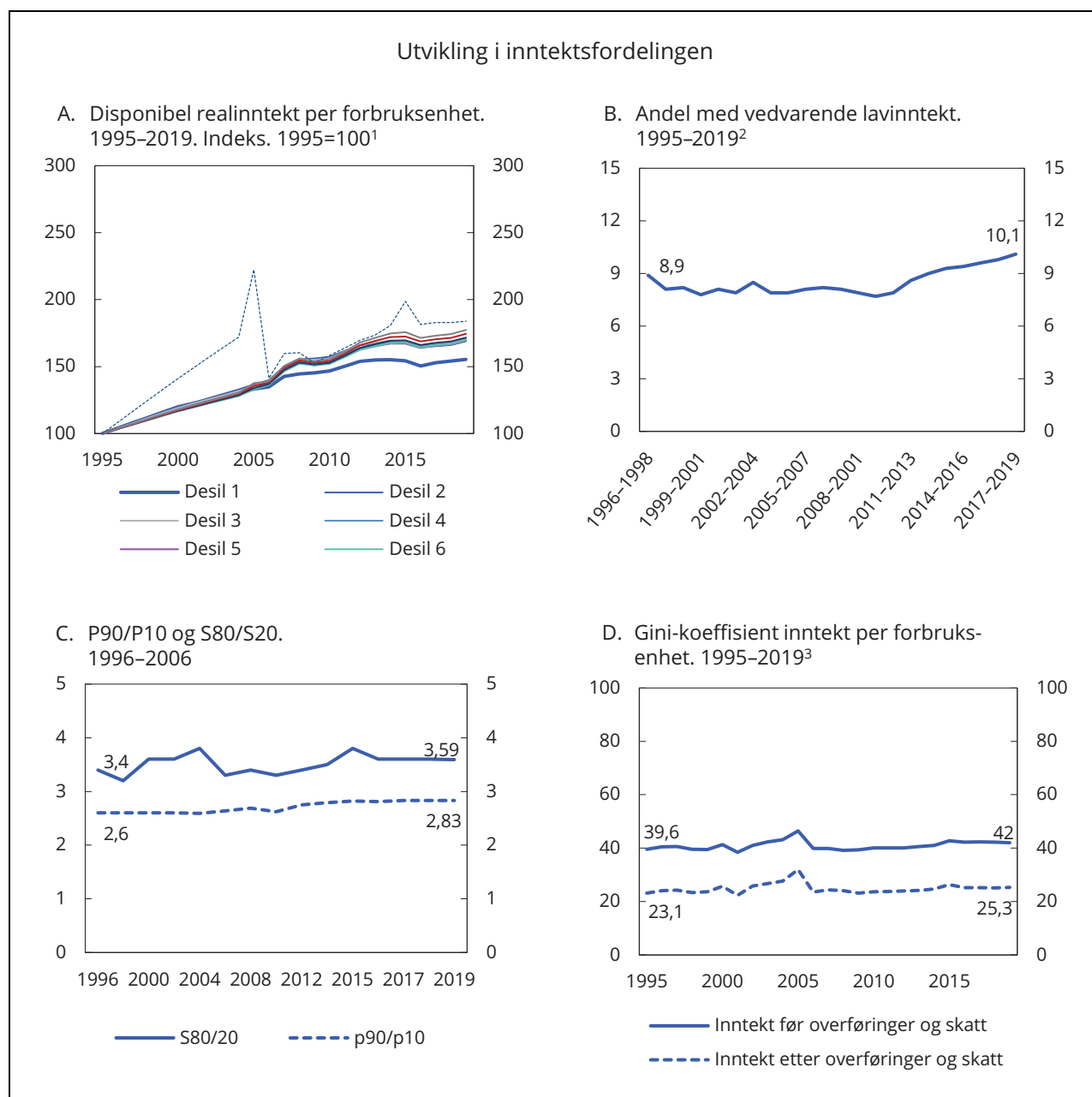
2.7 Fordeling og ulikhet

Husholdningenes forbruksmuligheter avhenger av både inntekt og formue. For å belyse hvordan disse økonomiske ressursene fordeler seg, er man avhengig av detaljerte inntekts- og formuesdata som kommer med et visst tidsetterslep, og siste år er nå 2019. Norske husholdningers realinntekter økte i gjennomsnitt med 73 pst. fra 1995 til 2019. Den sterke veksten har fordelt seg ganske jevnt over perioden. Et unntak er de første årene etter oljeprisfallet i 2014, som bar preg av svak inntektsutvikling og realinntektsnedgang i enkeltår.

I analyser av inntektsfordelingen deles befolkningen ofte inn i ti like store grupper (inntekts-

desiler) sortert etter størrelsen på inntektene. 1. inntektsdesil består av de ti pst. av befolkningen med de laveste inntektene. 10. inntektsdesil består av de ti pst. av befolkningen med de høyeste inntektene.

Hovedbildet er at inntektsveksten har vært forholdsvis jevn, se figur 2.12A som viser at veksten fra 1995 til 2019 har vært omtrent like stor for de fleste inntektsdesilene. Se også vedlegg 3, som viser gjennomsnittlig inntektsnivå i de ulike desilene i 1995 og 2019. 10. inntektsdesil har hatt en sterkere inntektsvekst enn gjennomsnittet. Deler av inntektsveksten i 10. desil er resultat av varslede endringer i den skattemessige behandlingen av utbytte, som ga sterke insentiver til å ta ut utbytte før 2006. Fra og med 2005 peker dessuten 1. inntektsdesil seg ut med svakere inntektsvekst enn gjennomsnittet. Svak inntektsvekst nederst i inntektsfordelingen har bidratt til at andelen av befolkningen som lever med vedvarende lavinntekt, også har økt, se figur 2.12B. Dette er den andelen av befolkningen som tilhører en husholdning som over en periode på tre år har hatt inntekter som i gjennomsnitt er lavere enn 60 pst. av medianinntekten.

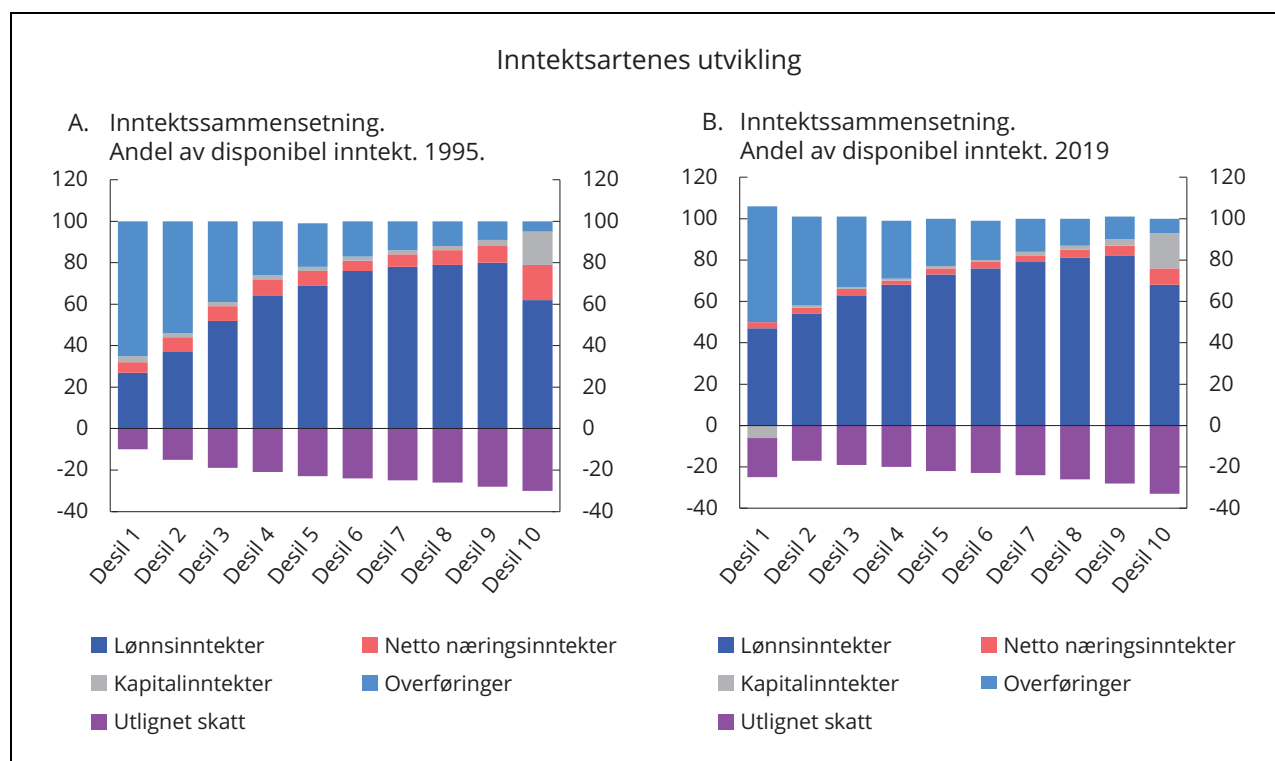
Figur 2.12 Utvikling i inntektsfordelingen. 1995–2019

¹ Desilfordelt inntekt etter skatt per forbruksenhet (EU-skala). Tall for 1996–1999, samt 2001–2003 er intrapolert.² Husholdningsinntekt per forbruksenhet (EU-skala 60). Studenter er holdt utenom.³ Inntekt etter skatt per forbruksenhet (EU-skala). Studenter er holdt utenom.⁴ Inntekt per forbruksenhet (EU-skala). Studenter er holdt utenom.

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet.

Forskjellen i inntektsveksten mellom 1. og 10. desil har bidratt til at inntektsulikheten i 2019 var noe større enn på midten av 1990-tallet. Figur 2.12C og 2.12D viser hvordan tre forskjellige oppsummerende mål på inntektsulikhet har endret seg fra 1995/1996 til 2019. S80/S20 er forholdet mellom gjennomsnittsinntekten til de 20 pst. av befolkningen med de høyeste inntektene, og gjennomsnittsinntekten til de 20 pst. av befolkningen

med de laveste inntektene. Dette forholdstallet har økt fra 3,4 i 1996 til 3,59 i 2019. P90/P10 er forholdet mellom inntekten til personen som har inntekt akkurat i overgangen mellom desil 9 og desil 10 i fordelingen, og inntekten til personen som har inntekt akkurat i overgangen mellom desil 1 og desil 2. Dette forholdstallet økte fra 2,6 i 1996 til 2,83 i 2019. Gini-koeffisienten tar verdien 0 dersom all inntekt er likt fordelt i befolkningen, og

Figur 2.13 Inntektssammensetning i inntektsdesilene.¹ 1995 og 2019

¹ Inntekt etter skatt per forbruksenhet (EU-skala). Studenter og aleneboende barn under 18 år er holdt utenom.

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet.

verdien 100 dersom all inntekt tilfaller én person. Som figur 2.12D viser, har Gini-koeffisienten for disponibel inntekt økt fra 23,1 i 1995 til 25,3 i 2019.

Økt inntektsulikhet de siste to-tre tiårene er ikke et særnorsk fenomen, og veksten i inntektsforskjeller har vært sterkere i mange europeiske land enn i Norge. Norge er fremdeles blant landene i OECD med lavest målt inntektsulikhet.

Den svakere inntektsutviklingen i 1. inntektsdesil må delvis ses i sammenheng med demografiske endringer. Innvandringen til Norge har tiltatt siden 2005, og andelen innvandrere i 1. desil har økt. Om lag 23 pst. av personene i 1. inntektsdesil hadde innvandrerbakgrunn i 2004. I 2019 var andelen om lag 50 pst. Personer med innvandrerbakgrunn, og særlig førstegenerasjons innvandrere fra fattige land, kan ha svakere forutsetninger for å delta i det norske arbeidsmarkedet, blant annet på grunn av manglende formell kompetanse og språkkunnskaper. Personer i 1. inntektsdesil har mindre utdanning og svakere yrkestilknytning enn personer i de andre inntektsdesilene. Dette gjenspeiles i figur 2.13A og 2.13B som viser at lønnsinntekter utgjør en mindre andel av inntektene i 1. inntektsdesil enn i de øvrige inntektsdesilene. Sammenlignet med de andre inntektsdesilene vil inntektsutviklingen i 1. desil være mer

avhengig av vekst i overføringene. Inntektsutviklingen i 10. inntektsdesil vil på sin side være mer avhengig av utviklingen i kapitalinntektene, som er konsentrert i denne inntektsgruppen.

Det er ikke de samme personene som befinner seg i de ulike inntektsgruppene over tid. Om lag 64 pst. av de som var i 1. inntektsdesil i 2015, var i samme inntektsdesil i 2016. I 2018 var andelen som fortsatt var i 1. inntektsdesil, redusert til 47,4 pst. Dette tallet omfatter kun personer som har vært i 1. inntektsdesil i *alle* årene 2015, 2016, 2017 og 2018. Personer som var i 1. inntektsdesil i 2015 og i 2018, men ute av inntektsgruppen i 2016 og/eller 2017, vil ikke telles med her, slik at mobiliteten ut av 1. desil kan overvurderes. Tallene tyder også på at mobiliteten ut av 1. inntektsdesil har blitt noe lavere etter 2010: 61,7 pst. av de som var i første inntektsdesil i 2010, var også i 1. inntektsdesil i 2011. 44,6 pst. av de som var i 1. inntektsdesil i 2010, var i samme inntektsdesil etter tre år. Mobiliteten ut av 10. inntektsdesil er svakere enn mobiliteten ut av 1. inntektsdesil. 71,3 pst. av de som var i 10. desil i 2015, var også i 10. desil i 2016. Etter tre år var 59,2 pst. av personene som opprinnelig var i 10. desil i 2015, fortsatt i samme desil.

Den skjeve fordelingen av kapitalinntekter gjenspeiler i hovedsak at formuesfordelingen er skjev, se figur 2.14A. Det gjelder særlig fordelingen av finanskapital. Om lag 73 pst. av husholdningenes beregnede brutto finanskapital tilfalt 10. desil i 2019, se figur 2.14B.⁶ Boligformue er husholdningenes største formueskomponent. Til tross for at boligformue er jevnere fordelt enn annen formue, er det likevel betydelig skjevhet i fordelingen av denne formuen. I 2016 anslo SSB Gini-koeffisienten for total formue til 72,3, mens Gini-koeffisienten for boligformue var anslått til 60,9.

Norske husholdningers gjeld har i lengre tid vokst raskere enn inntektene. Som det fremgår av figur 2.14C, er andelen husholdninger uten gjeld høyere jo lenger ned i inntektsfordelingen man beveger seg. Samtidig er høy gjeldsbelastning mest utbredt i de laveste inntektsdesilene, se figur 2.14D.

Beskrivelsene over bygger på den offisielle inntekts- og formuesstatistikken fra Statistisk sentralbyrå (SSB), som er utarbeidet på bakgrunn av skattemeldingen. Inntekts- og formuesstatistikken for pandemiårene 2020 og 2021 er ennå ikke klar. Studier fra pandemiens tidlige fase viste at personer med lav inntekt og lav utdanning ble særlig hardt rammet av pandemiens virkninger på arbeidsmarkedet.⁷

Inntekts- og formuesstatistikken har mangler og svakheter som gjør at den ikke alene kan gi et fullstendig bilde av fordelingen av inntekt og formue. Den omfatter for eksempel ikke pensjonsret-

tigheter som oppnås i arbeidsforhold. Verdiene av ikke-børsnoterte aksjer, fritidsboliger, nærings-eiendommer og annen realkapital som benyttes for skatteformål er ofte lavere enn markedsverdiene. Flere former for inntekt omfattes heller ikke av den offisielle inntektsstatistikken. Det gjelder blant annet verdien av offentlige tjenester som husholdningene mottar, arv, verdien av ubetalt arbeid i hjemmet og verdien av å eie egen bolig.

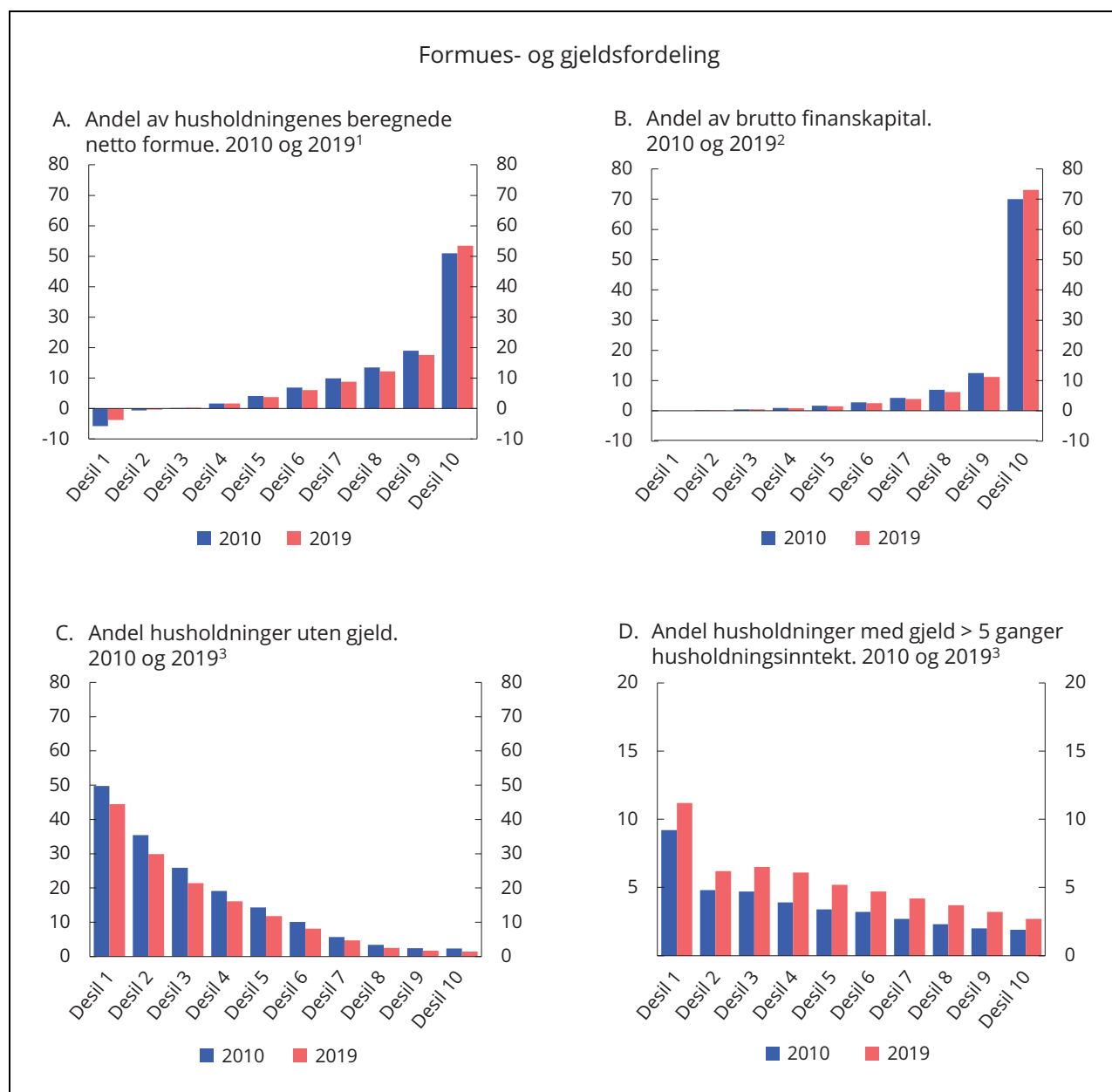
SSB har publisert flere studier som belyser hvordan oppsummerende tall for fordeling av inntekt påvirkes dersom man legger til grunn et annet og mer omfattende inntektsbegrep enn det som følger av den offisielle statistikken. En studie anslår at Gini-koeffisienten i 2018 var nærmere 32, dersom man regner med verdien av tilbakeholdt overskudd i selskap i inntekten til de personlige eierne, fratrasket skatt på utbytte som ville påløpt dersom overskuddet hadde blitt tatt ut av selskapet.⁸ Til sammenligning viser den offisielle statistikken at Gini-koeffisienten i 2018 var om lag 25,1. En annen studie vurderer hvordan Gini-koeffisienten påvirkes dersom inntektsbegrepet inkluderer verdien av gratis eller subsidierte tjenester innenfor helse, barnehage, skole, pleie og omsorg.⁹ Studien viser at Gini-koeffisienten i 2018 da reduseres til 19,4. De ulike offentlige tjenestene bidrar noe forskjellig til utjevning fordi brukerne er overrepresentert i den lavere, midtre eller høyere delen av fordelingen målt med det utvidete inntektsbegrepet.

⁶ Vedleggstabell 3.2 og 3.3 viser tall for gjennomsnittlig beregnet nettoformue og gjennomsnittlig beregnet brutto finanskapital.

⁷ Bratsberg, B., Markussen, S., Røes, K., & Raaum, O. (2020) *Hvem tar støyen? Arbeidsmarkedet under korona-krisen*.

⁸ SSB analyser (2020). *Eierinntekter, skatt og inntektsulikhet i Norge*.

⁹ SSB analyser (2021). *Offentlige tjenester reduserer ulikhet og fattigdom*.

Figur 2.14 Fordeling av formue og gjeld etter desiler. Prosent. 2010 og 2019

¹ Beregnet netto formue er summen av beregnet realkapital og beregnet brutto finanskapital fratrasket gjeld. Beregnet realkapital er beregnet verdi av eiendom, anlegg, eiendeler mv. For primær- og sekundærboliger, næringseiendom, skog og gårdsbruk gjelder beregnet markedsverdi. For annen fast eiendom, driftsløsøre og andre eiendeler i næring samt innbo og løsøre gjelder skattemessig formuesverdi. Se neste fotnote for beskrivelse av hva beregnet brutto finanskapital omfatter. Andelen for beregnet netto formue er sortert etter desiler for beregnet netto formue. Studenter er holdt utenom.

² Beregnet brutto finanskapital omfatter bankinnskudd, andeler i aksje- obligasjons- og pengemarkedsfond, aksjer, formue i aksjesparekonto, obligasjoner og andre verdipapirer. Før 2008 ble det gitt en rekke rabatter i verdsettingen av børsnoterte aksjer og ikke-noterte aksjer, aksjefond, grunnfondsbevis mv. I formuesstatistikken er disse verdiene satt lik gjeldende skattemessig verdi. Fra og med inntektsåret 2017 er det på nytt innført aksjerabatter i beskatningen av slik finansformue. Verdiene i formuesstatistikken blir imidlertid oppjustert til antatte markedsverdier eller omsetningsverdier. Andelen av beregnet brutto finanskapital er sortert etter desiler for beregnet brutto finanskapital. Studenter er holdt utenom.

³ Sortert etter desiler for samlet bruttoinntekt. Studenter er holdt utenom.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.